

Kommunstyrelsen

Motion - Öppenhet i styrning

Motion den 16 december 2019 från Christina Ståldahl med flera (NL)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Kommunfullmäktige avslår förslaget i motionen om att minst två personer ska finnas med vid ifyllande av enkäter och faktaöversyner i tävlingssammanhang.
2. Kommunfullmäktige noterar, vad gäller övriga förslag i motionen, att kommunens styrmodell tillsammans med relevant lagstiftning inom området ger goda förutsättningar för en öppenhet i kommunens styrning samt sakliga och opartiska underlag. Det kan även noteras att alla förtroendevalda redan idag får en tidig och faktagranskad information om alla planer för att kunna fullgöra sina förtroendeuppdrag. I övrigt pågår ett kontinuerligt arbete med att utveckla den lokala demokratin genom bland annat genom val- och demokratinämnden.

Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

I motionen föreslås att alla enkäter och faktaöversyner som kommunen ifyller i tävlingssammanhang ska göras av minst två personer. Det föreslås även att samtliga partier får tidig och faktagranskad information om alla planer för att kunna fullgöra sitt oppositionsarbete. Slutligen föreslås att bland annat öppenhet ska prägla Nackas styrning så att medborgare och opposition får drägliga villkor och att medborgarnas förtroende för demokratin och öppenheten ökar i Nacka.

Utredningen av motionen lyfter att alla tjänstepersoner i Nacka kommun har att iakttä ett sakligt och opartiskt förhållningssätt i sin yrkesutövning. Detta ligger väl i linje både med kommunens styrmodell och relevant lagstiftning, och är en viktig del i att sakliga och opartiska underlag tas fram i det arbete som utförs av tjänstemannaorganisationen. Det

bedöms inte finnas skäl till att inrätta särskilda kontrollmoment i samband med besvarande av enkäter.

Det demokratiska oppositionsarbetet har goda förutsättningar att fullgöras då kommunens förtroendevalda redan idag får en tidig och faktagranskad information om alla planer i enlighet med gällande lagstiftning. Detta gäller för förtroendevalda inom såväl opposition som majoritet, och andra intresserade. Det kan även noteras att beslutsunderlagen tillgängliggörs då de är färdigställda och upprättade utifrån bestämmelserna om allmänna handlingar i offentlighets- och sekretesslagen.

Det är av stor vikt att kommunen fortsätter att kontinuerligt arbeta med insyn, tillit och demokrati eftersom hela kommunens organisation arbetar på uppdrag av Nackaborna. Goda förutsättningar för öppenhet i styrningen av Nacka kommun ges av relevant lagstiftning tillsammans med kommunens styrmodell. Del av det arbete som görs för att utveckla den lokala demokratin sker genom val- och demokratinämndens utökade uppdrag.

Förslagen i motionen

I motionen föreslås att:

- Att vid ifyllande av samtliga enkäter och faktaöversyner i några slags tävlingssammanhang, mint två personer ska finnas med, varav en är kritisk granskare till sanningshalt och fakta
- Att samtliga partier får tidig och faktagranskad information om alla planer för att kunna fullgöra sitt demokratiska oppositionsarbete på ett faktagranskat, sanningshaltigt och kompetent sätt
- Att öppenhet, sanning, granskade fakta, god etik och moral ska prägla Nackas styrning så att medborgare och opposition får drägliga villkor och tillit till styrning och att medborgarnas förtroende för demokratin och öppenheten ökar i Nacka.

Stadsledningskontorets utredning och bedömning

Sanningshalt och fakta vid hantering av enkäter

Att anställda inom den offentliga förvaltningen i sitt arbete ska förhålla sig opartiska och sakliga och inte låta sig påverkas av ovidkommande hänsyn, är en princip som har bedömts så viktig att den regleras i grundlagen. Även i förvaltningslagen anges att myndigheter i sin verksamhet ska vara sakliga och opartiska. Reglerna om saklighet och opartiskhet utgör stommen i den så kallade ”objektivitetsprincipen”, som är ledande rättsprincip för all offentlig verksamhet och för alla myndighetspersoners tjänsteutövande. Det kan således konstateras att det redan idag åvilar tjänstepersoner att, i sitt yrkesutövande, vara sakliga och opartiska.

För Nacka kommuns del gäller detta grundläggande förhållningssätt i hela kommunens verksamhet och då även vid besvarande av enkäter av olika slag. Information om nämnda lagstiftning tas bland annat upp i samband med i juristfunktionens utbildning ”Juridiskt startkit” som erbjuds nyanställda. Därutöver förutsätts chefer i nära dialog med medarbetare arbeta kontinuerligt vad gäller hur man som tjänsteperson förhåller sig saklig och opartisk i sitt yrkesutövande. Information och frågeställningar kring otillåten påverkan och jäv finns även på kommunens hemsida för att vägleda chefer och medarbetare.

Ovanstående gäller i för allt arbete i Nacka kommun, således även vid hantering av enkäter. I det fortlöpande arbetet med hantering av enkäter har stadsdirektören givit i uppdrag till stadsledningskontorets stab att göra en översyn av kommunens generella enkäthantering. Uppdraget syftar till att förenkla och förtydliga ifyllande och hantering av enkäter som besvaras av kommunen, oavsett om det handlar om enkäter i tävlingssammanhang eller inte.

Demokratiskt oppositionsarbete

I kommunens vision om öppenhet ingår att kommunen och dess verksamhet ska genomsyras av ett transparent och öppet förhållningssätt. Detta förhållningssätt utgör grunden till att kommunen i förväg publicerar alla beslutsunderlag inför beslut i nämnder och kommunfullmäktige på kommunens hemsida. Genom en publicering på kommunens hemsida får alla, inte enbart förtroendevalda, tillgång till beslutsunderlag och kan följa den demokratiska beslutsprocessen i kommunen. Publiceringen av beslutsunderlag på hemsidan sker som huvudregel en vecka innan sammanträdet. När kommunen publicerar beslutsunderlagen anses även handlingarna bli allmänna handlingar enligt Tryckfrihetsförordningen. Av förklarliga skäl kan varken allmänhet eller förtroendevalda ta del av beslutsunderlagen innan de är färdigställda och upprättade utifrån bestämmelserna om allmänna handlingar i offentlighets- och sekretesslagen.

Det ska även noteras att alla, såväl Nackabor som förtroendevalda inom majoritet och opposition, alltid kan vända sig till tjänstemannaorganisationen och ställa frågor och få sakupplysningar i olika ärenden. Även i detta sammanhang ska tjänstemannaorganisationen förhålla sig sakliga och opartiska. Tjänstemannaorganisationen hanterar redan i dagsläget en mängd frågor från allmänheten utifrån de beslutsunderlag som publiceras på kommunens hemsida. Nämnda hantering ligger i linje med vad som anges om serviceskyldighet i förvaltningslagen.

I motionen betonas särskilt vikten av en tidig dialog kring planer. Vad gäller just planprocessen kan det konstateras att denna är tydligt reglerad i plan- och bygglagen. De olika stegen i planprocessen bygger på en väldefinierad process med syfte att säkra insyn för berörda, få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och för att förankra förslaget i enlighet med plan- och bygglagen. Det kan således konstateras att planprocessen bygger på en lagstyrd process där allmänheten, myndigheter samt organisationer ges möjlighet till insyn och påverkan.

Som nämnts ovan publiceras beslutsunderlag inför beslut i nämnd i god tid innan sammanträdet på kommunens hemsida samtidigt som underlaget skickas ut i sin helhet till ledamöter i nämnd. Utöver detta har kommunen en informativ hemsida där det går att ta del av mycket information om planer och projekt (<https://www.nacka.se/stadsutveckling-trafik/har-planerar-och-bygger-vi/>).

Nackas styrning utifrån demokrati och öppenhet

Nackas styrning utgår från kommunens styrmodell. All verksamhet genomsyras av visionen att öppenhet är ett förhållningssätt som leder till den mångfald som ska prägla dagens och morgondagens Nackasamhälle. Nackas värdering speglar kommunens tro att människor kan och vill själva, att de fattar rationella beslut utifrån en kunskap om sin situation och sina behov. Värderingen är en viktig byggsten i hur kommunen bygger Nackasamhället och hur kommunen ser sin roll i det. Värderingen gäller också kommunen som arbetsgivare, i dess myndighetsutövning och som producent av kommunalt finansierade tjänster.

Det kan konstateras att just efterlevnaden och tillämpningen av styrmodellen ger goda förutsättningar för en rättssäker hantering av ärenden inom kommunen. Kommunens transparens och öppenhet möjliggör att det finns goda förutsättningar för såväl Nackabor, kommunens förtroendevalda, massmedia och allmänhet att ta del av det omfattande arbete som sker inom kommunen. Detta är också grunden för tilliten för rättssäkerheten i de demokratiska processerna i Nacka kommun. Som ovan beskrivits så ligger det även i tjänstepersonens uppdrag att vara sakliga och opartiska vilket i sig harmonierar med kommunens styrmodell.

Av den medborgarundersökning som genomfördes under 2019 av Statistiska centralbyrån (SCB) redovisas hur Nackaborna ser på insyn och inflytande. Ärendet redovisades på kommunstyrelsen i februari 2020 (KFKS 2019/1150). Liksom tidigare år är Nackaborna minst nöjda med möjligheterna till insyn och inflytande över kommunala beslut och verksamheter (Nöjd-Inflytande-Index). Nacka kommuns resultat blev 44, vilket är ett svagare resultat än 2018. Det överensstämmer med resultatet på nationell nivå där de flesta kommuner visar en nedåtgående trend. Nacka ligger ändå bättre till än de flesta andra deltagande kommuner (genomsnittresultatet är 39). Nackaborna är nöjda med den information de får, men upplevelsen av möjlighet till påverkan och förtroende för politiker och högre tjänstemän har minskat.

Nackabornas insyn och inflytande på kommunala beslut och verksamheter är ett fortsatt utvecklingsområde för kommunen. Medborgarundersökningen är ett bra tillfälle för att identifiera och uppmärksamma eventuella utvecklingsområden inom exempelvis kommunens kvalitetsarbete. Det pågår ett arbete inom kommunen för att analysera resultatet av medborgarundersökningen och utifrån detta arbete kommer relevanta åtgärder vidtas för att utveckla medborgarinflytandet. Det pågår även ett flertal enkätundersökningar för att mäta bland annat kvalitet och bemötande i kommunen vilket utgör viktiga underlag i det fortsatta arbetet.

Det kan även noteras kommunens tidigare valnämnd fått ett utvidgat ansvarsområde då även demokratifrågor numera ingår sedan den 1 januari 2019. Val- och demokratinämnden bevakar demokratifrågor i kommunen och arbetar för att utveckla och fördjupa den demokratiska processen gentemot Nackaborna. Med hjälp av val- och demokratinämnden finns goda förutsättningar till ett fortsatt arbete med att utveckla den lokala demokratin.

Utifrån de förslag som lämnas i motionen kan slutligen följande noteras. Det är av stor vikt att kommunen kontinuerligt arbetar med insyn, tillit och demokrati eftersom hela kommunens organisation arbetar på uppdrag av Nackaborna. Genom kommunens styrmodell och relevant lagstiftning inom området finns goda förutsättningar för att detta viktiga arbete fortgår och ständigt utvecklas. Det bedöms däremot inte finnas skäl till att inrätta särskilda kontrollmoment i samband med besvarande av enkäter. Alla tjänstepersoner har redan i dag ett ansvar att iakttä ett sakligt och opartiskt förhållningssätt i sin yrkesutövning. Detta ligger väl i linje både med kommunens styrmodell och relevant lagstiftning.

Det kan även noteras att kommunens förtroendevalda redan idag får en tidig och faktagranskad information om alla planer för att kunna fullgöra sitt förtroendeuppdrag oavsett om det är i opposition eller majoritet. I övrigt pågår ett kontinuerligt arbete med demokratifrågor i kommunen, bland annat genom val- och demokratinämndens arbete, med syfte att utveckla den lokala demokratin.

Konsekvenser för barn

Förslaget till beslut medför inga konsekvenser för barn. Det kan däremot noteras att demokratifrågor är en viktig del i arbetet med att göra barn och unga delaktiga i det demokratiska systemet och den kommunala verksamheten.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till beslut medför inga ekonomiska konsekvenser

Bilaga

Motionen

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Karin Dreik
Förändringsledare
Stadsledningskontorets
stab

Anneli Sagnérius
Kommunjurist
Juridik- och kansliheten

